

ACT: Wzmacnianie transformacyjnego zarządzania poprzez transgraniczną ochronę przyrody i wspólne uczenie się

Jak skutecznie zarządzać ekosystemami, które rozciągają się poza granice państw – i robić to w sposób, który nie tylko chroni przyrodę, ale także zmienia sposób, w jaki społeczeństwa z nią współdziałają? Projekt **ACT** podejmuje to wyzwanie, koncentrując się na *transformacyjnym zarządzaniu w Transgranicznych Obszarach Ochrony Przyrody* (TBO – ang. TBCAs), czyli regionach, w których systemy ekologiczne nie kończą się na granicach administracyjnych. Choć obszary te charakteryzują się dużym bogactwem biologicznym, często borykają się z rozdrobnionym zarządzaniem, sprzecznymi politykami i konkurującymi interesami państw, interesariuszy i społeczności lokalnych.

ACT opiera się na założeniu, że skuteczna walka z utratą bioróżnorodności wymaga czegoś więcej niż tylko lepszego prawa – potrzebna jest zmiana sposobu podejmowania decyzji. *Transformacyjne zarządzanie* uwzględnia złożoność systemów społeczno-przyrodniczych, promuje inkluzywny udział, jest zdolne do adaptacji i integruje różne źródła wiedzy – od naukowych analiz po wiedzę lokalną i tradycyjną. ACT ma na celu pobudzanie takich modeli zarządzania poprzez połączenie badań naukowych i praktycznych działań.

Projekt będzie realizowany w czterech TBO w Europie i Afryce Południowej – każdy z tych obszarów posiada unikalne uwarunkowania ekologiczne, historyczne, społeczno-polityczne i ekonomiczne. Badania skoncentrują się na takich kwestiach jak transgraniczne zarządzanie zasobami wodnymi i leśnymi, zrównoważony styl życia, prawa tradycyjne ludności rdzennej oraz wpływ konfliktów na procesy zarządzania.

ACT łączy rygorystyczne metody naukowe z podejściami partycypacyjnymi. Wśród zastosowanych narzędzi znajdują się m.in. Diagnostyczne Narzędzie WCPA IUCN dla planowania transgranicznego, warsztaty oparte na naukach behawioralnych oraz innowacyjny *zestaw narzędzi nauk społecznych*, służący do operacjonalizacji i pomiaru abstrakcyjnych pojęć związanych z zarządzaniem – takich jak zaufanie, legitymizacja, sprawiedliwość czy odporność systemowa. Dane będą zbierane metodami jakościowymi i ilościowymi, umożliwiając zarówno pogłębioną analizę lokalną, jak i porównania między regionami.

Wyniki projektu obejmą praktyczne rekomendacje i strategie dla konkretnych obszarów, a także szersze wnioski na temat możliwości transformacji systemów zarządzania w kierunku bardziej zrównoważonym, sprawiedliwym i sprzyjającym bioróżnorodności. Analizy porównawcze posłużą opracowaniu ram dla replikacji i skalowania rozwiązań, wspieranych przez wytyczne polityczne, strategie zwiększania odporności społecznej i zalecenia dotyczące wdrażania wyników projektu.

ACT to wspólna inicjatywa interdyscyplinarnego konsorcjum z Węgier, Norwegii, Polski, Rumunii, Słowacji i RPA. Zespół łączy wiedzę z zakresu nauk społecznych, przyrodniczych, politycznych i ekonomii. Projekt wpisuje się w globalne cele **Światowych Ram Różnorodności Biologicznej z Kunming i Montrealu**, wspierając transformacyjne procesy społeczne i działania mające na celu zatrzymanie oraz odwrócenie utraty bioróżnorodności.